

Romerike politidistrikt
Politimester Bjørn Vandvik
Postboks 354
2001 LILLESTRØM

S | O M

Vår referanse
2015/306

Deres referanse

Vår saksbehandler
Caroline Klæth Eriksen

Dato
16.11.2015

SVAR PÅ OPPFØLGINGSBREV FRA ROMERIKE POLITIDISTRIKT OM FOREBYGGINGSENHETENS RAPPORT

Det vises til oppfølgingsbrev fra Romerike politidistrikt 15. juni 2015.

Sivilombudsmannen ved forebyggingsenheten har gjennomgått politidistriktets brev om oppfølging av rapport etter enhetens besøk til Lillestrøm sentralarrest 2. februar 2015. Svarbrevet gir i hovedsak god informasjon om oppfølgingstiltak, og viser at politidistriktet har fulgt opp flere av rapportens anbefalinger.

Om oppfølgingen av anbefalingene

Sivilombudsmannen har merket seg politidistriktets opplysninger om at rutiner på flere områder er etablert eller innskjerpet. Blant annet gis arrestanter oppdatert skriftlig informasjon om sine rettigheter ved ankomst i arresten og det skal utarbeides en erklæring som signeres av arrestantene om at de er informert om rettighetene sine på et språk de forstår. Det er også innført en rutine om å føre i arrestjournalen alle politiets henvendelser til kriminalomsorgen om fengselsplass, og begrunnelser for eventuelle oversittelser.

Videre noteres det at politidistriktet vil tilstrebe å dokumentere alle hendelser der makt benyttes i arrestjournalen. Det understrekes at hendelser der fysisk makt benyttes medfører risiko for uforholdsmessig maktbruk. Politiet bør føre en samlet oversikt over hendelser der makt er benyttet. En samlet oversikt over slike hendelser kan brukes til både framtidig læring og en risikovurdering av arrestdriften.

Det er positivt at politidistriktet foretar en individuell vurdering av behov for visitasjon av arrestanter ved ankomst i arresten. I oppfølgingsbrevet skriver politidistriktet at det så langt som mulig vil sikre at arrestanter ikke blir kledd helt nakne ved visitasjon. Politiet oppfordres imidlertid også til å innføre en to-trinns visitasjonsrutine. Det vises til rapportens anbefaling om dette, som er understreket av den europeiske torturforebyggingskomité (CPT):

«Every reasonable effort should be made to minimise embarrassment; detained persons who are searched should not normally be required to remove all their clothes at the same time, e.g. a person should be allowed to remove clothing above the waist and to get dressed before removing further clothing.»¹

Både Søndre Buskerud og Vestfold politidistrikt har opplyst at man der vil innføre en to-trinns visitasjonspraksis ved behov for full visitering.

Det er alvorlig at arrestanter som vurderes som selvmordsnære oppholder seg nakne på cella mens de venter på fremstilling til legevakt. Det bes om orientering om utfallet av politiets undersøkelser om å anskaffe klær som er selvmordsforebyggende ved at de hverken kan rives eller på annen måte brukes til selvskading.

Det understrekes samtidig at slike plagg utelukkende bør anvendes som en siste utvei etter en konkret vurdering av selvmordsfare. Dette er plagg som dekker sentrale deler av kroppen, men som i liten grad fremstår som klær. De er til dels ubehagelige å ha på og kan oppleves som stigmatiserende og nedverdiggende for mennesker som ikke har ønsker om å skade seg selv. Selvmordsnære personer bør prinsipielt ikke sitte i politiarrest, men overføres til sykehus. I påvente av overføring bør det føres hyppig tilsyn.

Det er positivt at politidistriktet fra og med 2014 har etablert en rutine for loggføring av tilfeller der flere personer har delt celle (dublring). Det er ikke opplyst fra politidistriktets side om loggføringsskjemaet er endret for også å sikre at varigheten av dubleringen i det enkelte tilfellet registreres. Dette bør gjøres. Det bes om en nærmere orientering om innholdet i risikovurderingen som gjøres ved dublering og hvilke rutiner som er etablert for tilsyn med arrestanter som deler celle.

I likhet med politidistriktet ser forebyggingsenheten imidlertid behovet for en felles registreringsløsning som ivaretar hensyn til blant annet notoritet for dublering, for alle landets politidistrikter. Dette vil bli fulgt opp i Sivilombudsmannens dialog med Politidirektoratet.

Når det gjelder mindreårige i arrest anbefales det at politidistriktet innlemmer de føringene om dette som fremgår av brev fra Politidirektoratet 15.03.13 i den lokale arrestinstruksen. Dette vil være i tråd med anbefaling til Romerike politidistrikt fra det sentrale arresttilsynet i 2013. Gitt mindreåriges særlige sårbarhet understrekes viktigheten av at arbeidet er forankret i den lokale instruksen.²

Uheldige virkninger av isolasjon gjør tiltak for å bryte isolasjon presserende. I tillegg til besøk utenfra er det en rekke andre tiltak som kan vurderes, for eksempel økt

¹ CPTs besøk til Nederland 2011, [CPT/Inf (2012) 21], side 23, avsnitt 32.

² Forebyggingsenheten er kjent med at det for tiden pågår et arbeid i Politidirektoratet med å utarbeide en sentral arrestinstruks som skal inneholde felles nasjonale regler for arrestdriften. I påvente av at sentral instruks ferdigstilles, bør de særlige reglene om mindreårige forankres i lokalt instruksverk.

kontakt med ansatte, gjennomføring av telefonsamtaler og hyppigere lufting. Slike tiltak bør vurderes og dokumenteres i arrestjournalen.

Politidistriktet opplyser at det er etablert en rutine for å føre påtalemessig vurdering av om det er behov for isolasjon i arrestjournal i PO. Sivilombudsmannens anbefaling på dette punkt var imidlertid begrunnet i den praksisen som ble observert under besøket og ved gjennomgang av dokumenter, herunder av arrestjournal. Informasjonen som fremkom viste et behov for å sikre at rutinene blir fulgt.

Det samme gjelder dokumentasjon i arrestjournalen av hvilken konkret helhetsvurdering som gjøres før kameraovervåking av arrestcellene iverksettes. En slik vurdering syntes ikke å være på plass på besøkstidspunktet. Det bes om informasjon om rutinene for å igangsette kameraovervåking og for føring i arrestjournal gjennomføres, og om dette er innlemmet i lokal arrestinstruks.

Det er positivt at informasjonsmaterialet til arrestanter er oppdatert. Det understrekes at rutinen for utdeling av informasjonsmateriell og signering av erklæring om at man er informert om rettighetene sine på et språk man forstår, bør inkluderes i den lokale arrestinstruksen.

Videre er det positivt at politiet har stort fokus på sikkerhet og helse i arresten, inkludert ved at arrestanter fremstilles for lege ved behov. Politidistriktet vil også følge opp anskaffelse av kamera for å dokumentere eventuelle skader med legevaktene. Sivilombudsmannen oppfordrer politidistriktet til å etablere en dialog med legevaktene om oppfølgingen av anbefalingene som gjelder ivaretagelse av arrestantenes rett til helsehjelp. Forebyggingsenheten vil her særlig fremheve Ålesund legevakts nye utkast til retningslinjer for legevaktslegene, hvor det foretas viktige rolleavklaringer og gis føringer for en samhandling mellom legevakt og politiet som er i fullt samsvar med legeetiske prinsipper.³

For å ivareta tilliten til helsevesenet og pasientens rett til konfidensialitet er det viktig at ikke politiet hører hva som sies i pasientrommet. Det gjøres i denne sammenheng oppmerksom på at blant annet Ålesund legevakt, i etterkant av forebyggingsenhetens besøk i Ålesund sentralarrest 11. mars 2015, har gått til innkjøp av hørselvern med radio til bruk for politibetjent dersom situasjonen er slik at betjenten av sikkerhetsmessige grunner må være tilstede under undersøkelse.⁴

Politidistriktet fremhever at legebesøk ikke forstås som en klarering for arrest. Det er imidlertid viktig å understreke at enhetens bekymring på dette punktet ikke bare gjelder politiets faktiske forståelse av situasjonen, men også hvilke signaler som formidles til arrestantene. Gjennomgangen av arrestjournaler gav mange eksempler på nedtegninger om at innsatte var «klarert» eller «godkjent for» arrest. For å unngå at

³ Oppfølgingsbrev fra Rådmann i Ålesund kommune 23. juli 2015 (vedlagt).

⁴ Oppfølgingsbrev fra Rådmann i Ålesund kommune 23. juli 2015, side 1, punkt 2. Se også oppfølgingsbrev fra Tønsberg legevakt 5. desember 2014, side 1, punkt 1.

tilliten til helsetjenesten undergraves bør politiet unngå slik begrepsbruk, både skriftlig og muntlig.

Når det gjelder metallstengene i veggen i mottaksrommet gjentas anbefalingen om at politidistriktet bør vurdere alternative metoder for ivaretagelse av sikkerhet. Det vises til at Søndre Buskerud politidistrikt nå vil fjerne metallstengene i mottaksrommet i Drammen sentralarrest, og at Vestfold politidistrikt allerede hadde fjernet disse før forebyggingsenhetens besøk i Tønsberg sentralarrest.

Enheten har forståelse for at det oppleves som praktisk utfordrende å installere klokker på cellene. Dette tiltaket bør likevel prioriteres. Det vises ellers til at det sentrale tilsynsutvalget for politiarrestene gjennomgående har fremhevet at:

«...det er uheldig at det ikke er tilgang til klokke under oppholdet i arresten. Tap av tidsfølelse forsterker den mentale belastningen ved isolasjon, og kan føre til ytterligere mentale lidelser.»⁵

Ettersom Sivilombudsmannen ønsker å bidra til kompetansebygging og spredning av god praksis som ledd i gjennomføringen av sitt forebyggingsmandat, bes politidistriktet om å oversende en kopi av oppdatert lokal arrestinstruks for Lillestrøm sentralarrest når denne foreligger. Det bes også om en orientering om resultatet av politidistriktets dialog med legevaktene.

For ombudsmannen

Helga Fastrup Ervik
kontorsjef

Caroline Klæth Eriksen
rådgiver

Vedlegg

⁵ Se bl.a. Politidirektoratet, Arresttilsyn, Sunnmøre politidistrikt 10. april 2014, side 2.

